

Maria Sieders (1933) koestert blijvende herinnering aan zwarte dag waarop ze haar drie zusjes verloor

Maria Sieders-Eggink bij de plaquette van de tragedie, waar ooit in de Apenstert haar huis stond Foto: Arjan Gotink

Door Merten Simons en Niek Megens

Ze heeft zich altijd sterk gemaakt voor de herdenking van het verwoestende bombardement op Zutphen.

Maar Maria Sieders-Eggink, die hierbij drie zusjes verloor, doet langzaam een stapje terug. De Zutphense vertrouwt erop dat jongere generaties haar werk voortzetten.

Het Broederenkerkplein net na het bombardement. Het plein grensde aan de Apenstert, het straatje waar de familie Eggink woonde en werkte. © Stedelijk Museum/collectie Zeylemaker

In het Zutphense appartement dat Maria Sieders-Eggink bewoont, staat op het dressoir een ingelijste foto met daarop drie vrolijk lachende meiden. Het zijn haar zusjes Geertruida, Hermina en Petronella. Ze zouden niet ouder worden dan 15, 13 en 6.

„Wat moet dat toch zwaar zijn geweest voor mijn ouders. Als je in één klap drie kinderen verliest. Dat is bijna niet te bevatten.”

Geallieerde bommenwerpers brengen Zutphen op 14 oktober 1944 geen hoop maar diepe rouw. In plaats van de IJsselbrug verwoestten de bommen een deel van de oude binnenstad, waarbij ca. honderd mensen om het leven kwamen en honderden Zutphenaren dakloos werden.

Dit lot trof vooral de familie Eggink op een bijzonder wrede manier. Niet alleen verloor het gezin drie meisjes door dit bombardement, ook hun stadsboerderij met zuivel- en

kruidenierswinkel werd getroffen.

De bommen vallen op het noordwestelijk deel van de binnenstad en raken de IJsselbrug nauwelijks. © Royal Air Force

Het gezin woonde en werkte in de [Apenstert](#), een klein straatje in het eeuwenoude centrum van Zutphen. Veel bommen die voor de brug waren bedoeld, vallen op deze plek. Maria Sieders kan zich die dag nog zo voor de geest halen. „*Ik ruik nog steeds de rook en het stof als ik eraan denk*”, zegt ze. De dan 11-jarige

Zutphense speelt met haar zusje op zolder. Zij kunnen zich in veiligheid brengen. Haar moeder stuurt twee oudere zusjes erop uit om de 6-jarige Petronella te zoeken. De zusjes kunnen niet weten dat er nog een bom zal vallen, die aan hun jonge levens een eind maakt. Petronella wordt pas weken later onder het puin gevonden.

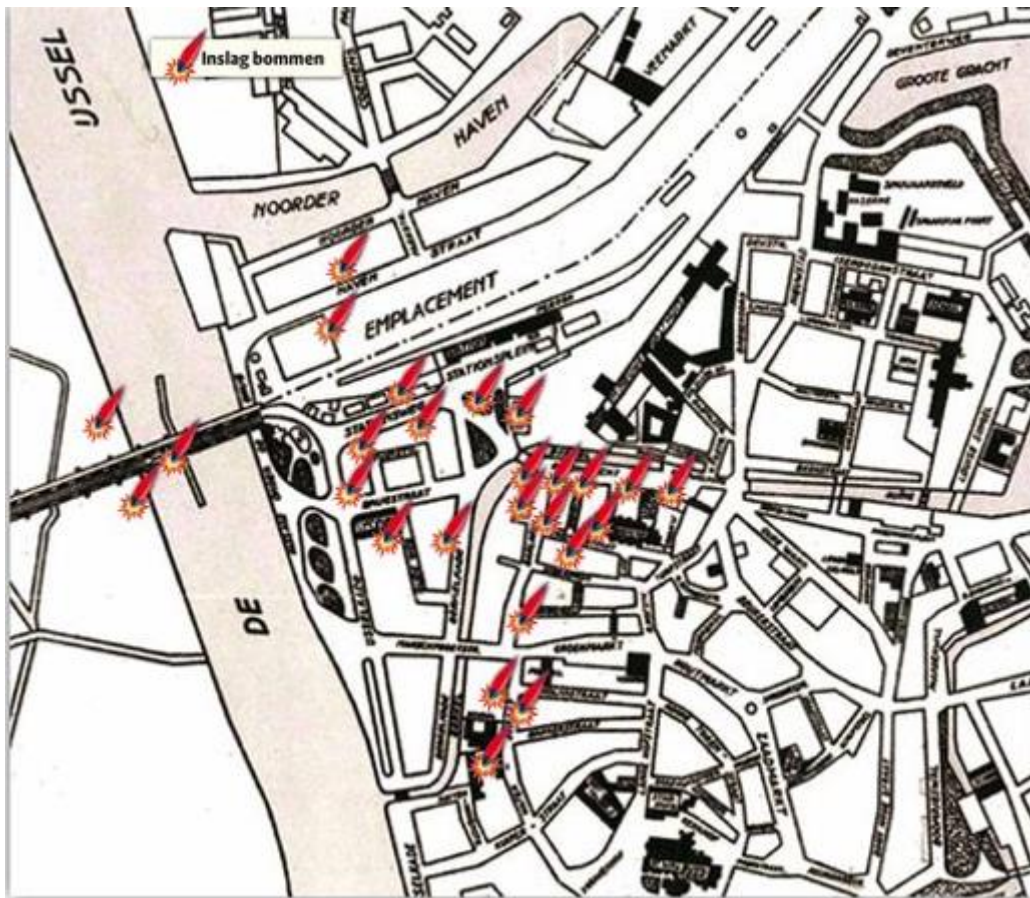
De zusjes Eggink die het bombardement niet overleefden. © Familie Eggink

Het straatje is na de oorlog nooit teruggekomen. Wel herinnert sinds enkele jaren een plaquette aan de plek waar het drama zich voltrok. Ook is het straatnaambordje met daarop Apenstert terug. Het bord is bevestigd aan een gebouw dat op de plek staat waar het straatje ooit was. *„Ik ben daar heel blij mee”,* zegt Maria Sieders. *„Dit was één van mijn grote wensen.”*

Maria Sieders heeft zich altijd sterk gemaakt voor een blijvende herinnering aan 14 oktober 1944. Decennia lang heeft Zutphen de oorlog alleen herdacht op 4 mei. *„Gek toch, dat zo’n ramp niet op de dag zelf werd herdacht. Ik had gehoopt dat ze in 1994 iets zouden doen na vijftig jaar, maar er gebeurde niets.”*

Toen na een lezing van de plaatselijke amateurhistoricus en oorlogskenner Jan Kreijenbroek het bombardement in 2004 weer volop in de belangstelling stond, is het er wel van

gekomen. „Toen kregen we steun van de burgemeester. Een jaar later was de eerste herdenking.”

Deze (oude) kaart van de Zutphense binnenstad maakt duidelijk waar de bommen op 14 oktober 1944 zijn gevallen. © Arte Westerbaan

Jan Ligthartschool

Kinderen van de hoogste groepen van de Jan Ligthartschool staan sinds 2006 elk jaar stil bij de ramp van 14 oktober. Er zijn themalessen en ze maken gedichten na een ontmoeting met Maria Sieders. Dit jaar is ze voor het eerst niet bij in de les. „Het gaat allemaal niet zo makkelijk meer. Staan wordt moeilijker. Ze hebben op school een film getoond over mijn verhaal.”

Groep 7 en 8 van de Jan Ligthartschool luisteren in 2010 aandachtig naar Maria Sieders, die vertelt over het bombardement in 1944. © archief/Gideon Bolink

De jaren gaan tellen. Jarenlang heeft Sieders het graf van haar zusjes onderhouden. Ook dat gaat niet meer. *„Een neefje van mij doet dat nu. Als hij er is geweest, maakt hij een foto. Die kan ik dan op mijn laptop zien.”* Voor de herdenking van vandaag heeft ze bij de gemeente Zutphen extra stoelen geregeld.

Nog steeds ziet ze op tegen die dag. *„Het blijft je altijd bij.”* Angst dat de ramp ooit weer in de vergetelheid zal geraken, heeft ze niet. *„De Jan Ligthartschool zal het werk voortzetten. Maar zo lang als het kan, blijf ik betrokken.”*

‘Het leeft nog steeds’

Jan Kreijenbroek, getuige van het bombardement en kenner van de Zutphense oorlogsgeschiedenis, verbaast zich erover dat bij het grote publiek nog veel onbekend is over het plaatselijk oorlogsverleden.

Hij plaatst hier regelmatig stukken over op Facebook. *„Het gekke is, het leeft wel. Mensen hebben belangstelling voor het verhaal van Zutphen in oorlogstijd. Als ik dan vertel wat hier*

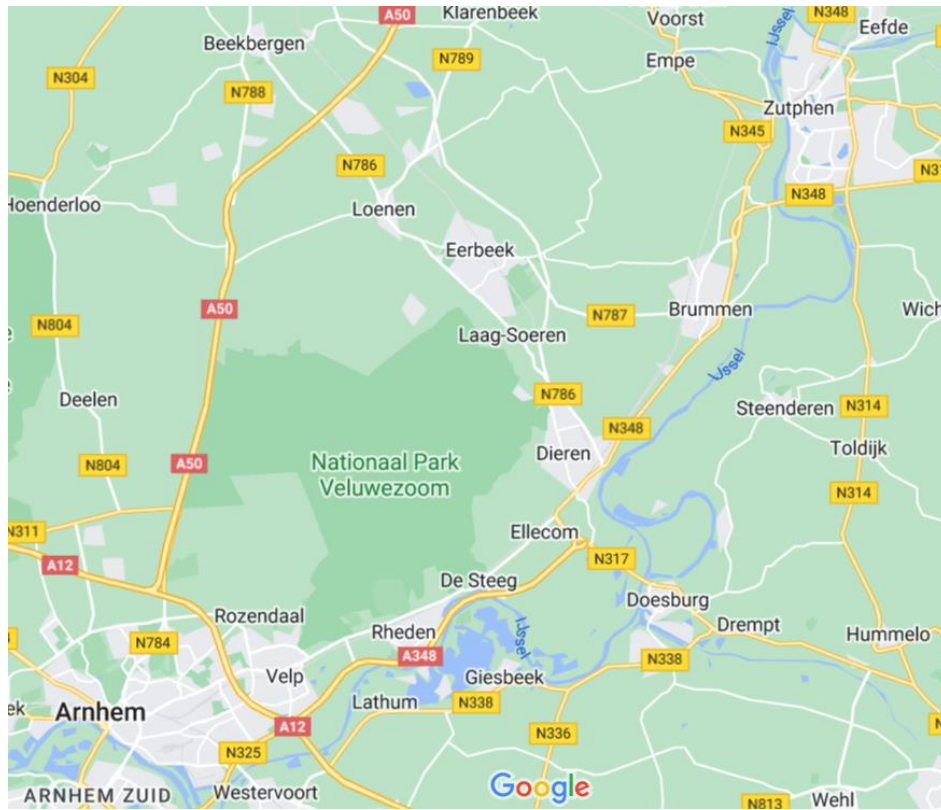
allemaal is gebeurd, rondom het bombardement en de bevrijding bijvoorbeeld, dan staan ze daarvan te kijken. Daar sta ik dan weer van te kijken.”

Kreijenbroek bracht in 1994 een boek uit over Zutphen in oorlogstijd. In 2011 werkte hij mee aan *De Verdwenen Stad*, een boek dat via de Stentor en Walburg Pers uitkwam over Zutphen voor, tijdens en na het bombardement.

Jan Kreijenbroek bij het Gideonmonument, naast de bibliotheek. Deze plek was bebouwd ten tijde van het bombardement en is daarna altijd open gebleven. Bij het Gideonmonument wordt het bombardement eens in de vijf jaar herdacht. De andere jaren is de herdenking op de Algemene Begraafplaats. © Patrick van Gemert/Zutphens Persbureau

Waarom werd Zutphen gebombardeerd?

Op deze kaart is duidelijk te zien dat de oude brug bij Zutphen een van de weinige treinverbindingen was voor de Duitsers op de weg van oost Holland naar Arnhem

Door het mislukken van de operatie Market Garden lag het front nu voor de brug bij Arnhem. De Duitsers gebruikten het spoor in Gelderland voor de aanvoer van munitie naar de rijnstad Arnhem. De geallieerden wilden dit voorkomen. Een paar weken voor het bombardement van 14 oktober bestookten de geallieerden al een munitietrein op het Zutphense rangeerterrein. Nu was het doel om de brug onklaar te maken, zodat er geen treinen meer overheen konden. De bommen vielen - afgezien van een enkele - niet op de brug maar erachter, op de oude stadswijk. *'When smoke cleared bridge did not seem to have collapsed'*, concludeerde de Royal Air Force (RAF) in een officieel document.

Zie: [UNIEK Verslag van alle luchtaanvallen op Zutphen door de 2nd Tactical Air Force september 1944 tot mei 1945 \(Af pag. 27\)](#)

TASK - PRE-ARRANGED SUPPORT (FROM U.K. BASES) 14th October 1944										
Mitohells and Bostons 1 x 35										Attacked Bridge at ZUTPHEN (E.940953) from 11/12000 feet between 1553/1602 hrs with 48 x 1000 LB.025. Bombs from 1 box fell across bridge and others straddled bridge on West bank with some overshots to South and S.E. When smoke cleared bridge did not appear to have collapsed but photo awaited. Large fires seen by second and third waves on East bank. 1 a/c returned early due Mech.
35	37Wing									
35										

Het logboek van de RAF meldt dat er grote vuren zijn gezien op de oostelijke IJsseloever nadat de bommen achter de brug zijn gevallen. © RAF

Het hooi van de stadsboerderij van de familie De Jong lag overal in de omgeving van de Barlheze. © Stedelijk Museum/Collectie Zeylemaker

Zwaar beschadigde panden aan de Rozengracht. © Stedelijk Museum/Collectie Zeylemaker

Hulpverleners halen hier in de Barlheze een paar weken daarvoor getrouwde vrouw, dood uit het puin. © Stedelijk Museum/Collectie Zeylemaker

In de Waterstraat, aan de andere kant van het centrum werden veel panden verwoest. © Collectie Stedelijk Museum

Per brancard dragen hulpverleners een vrouw over de toenmalige Pont Neuf, een brug over de Berkel.
Het hooi is afkomstig van de stadsboerderij © Stedelijk Museum/Collectie Zeylemaker

Zutphen rouwde massaal toen de slachtoffers werden begraven. © Stedelijk Museum/Collectie Zeylemaker

Bron: De Stentor